Respekt för kroppen

Obduktion och balsamering

Om dödsorsaken inte är alldeles klar kan det bli fråga om obduktion. Det innebär att en läkare gör en närmare undersökning genom ett operativt ingrepp. Balsamering kan bli aktuell för att bevara kroppen om begravningen dröjer. Det är ett ingrepp som innebär att blodet ersätts med formalin.

Om inte omständigheterna kräver det kan man neka obduktion och balsamering.

Donation av organ och vävnad

Var och en har naturligtvis rätt att bestämma över sin kropp genom att säga ja eller nej till donation. Men det kan vara viktigt att veta att enligt transplantationslagen anses den som inte meddelat sin inställning i frågan ha sagt ett ”passivt” ja till donation och man har då rätt att ta organ och vävnader från den döde, förutsatt att de närstående inte motsätter sig det.

Alla som dör, oberoende av ålder och tidigare sjukdomar kan komma ifråga som donatorer av organ och vävnader för bland annat transplantation. Donation är i hög grad en personlig fråga. Därför är det angeläget att du talar om din uppfattning för dina efterlevande.

Du bör helst undvika att lämna avgörandet till dina anhöriga eftersom frågan är både påfrestande och svår, speciellt som den kommer upp just när man förlorat en anhörig och är både chockad och sorgsen.

Vad kan användas?

Lagen om transplantation behandlar bland annat reglerna för när organ och vävnad får tas från en död för transplantation eller annat medicinskt ändamål. Med annat medicinskt ändamål menas i första hand medicinsk forskning och medicinsk undervisning. De organ som används för transplantation är främst hjärta, lungor, lever, bukspottskörtel och njure. De vävnader som användas är bland annat hornhinna, hud, brosk, hjärtklaffar samt ben-, muskel- och nervvävnad.

När är man död?

När hjärnan dör, dör också människan eftersom all mental aktivitet är knuten till hjärnan. Hjärnan är också nödvändig för de kroppsliga funktionerna. Om hjärnan helt slutar fungera upphör cirkula-tionen och andningen.

Om patienten dör under intensivvårdsbehandling kan man i enstaka fall hålla cirkulationen igång på konstgjord väg under en kortare tid, normalt 24 timmar, trots att människan alltså i själva verket är död. I den situationen kan en donation bli aktuell. Behandlingen med intensivvård fortsätter då i avvaktan på transplantation och under den tid som organen opereras ut.

De flesta dödsfall, över 99%, sker dock då hjärtat slutat fungera och därmed även blodcirkulationen. Någon donation av organ är då inte möjlig, däremot kan vävnad tas tillvara.

Tre beslutsalternativ

När du funderar på donation handlar det naturligtvis i första hand om att bestämma om du är positiv eller negativ. Ett nej är alltid ett nej, men ett ja till donation kan, om du så vill, ha olika förbehåll.

Följande tre beslutsalternativ finns

- Jag donerar mina organ och vävnader efter min död för transplantation eller annat medicinskt ändamål.
- Jag donerar mina organ och vävnader efter min död enbart för transplantation.
- Jag donerar inte mina organ eller vävnader.

Om du säger ja till donation enligt alternativ 1 eller 2, har du också möjlighet att undanta vissa organ och/eller vävnader.

Det bästa och kanske enklaste sättet att meddela din inställning till donation är att anmäla dig till Socialstyrelsens donationsregister samt fylla i donationskortet och alltid ha det med dig. Du bör också tala om för dina närmaste hur du ställer dig till donation.